[2025] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 362: 2025 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 43

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ @ ਇਜ਼ਰਾਈਲ @ ਰਾਜੂ @ ਰਾਜੂ ਦਾਸ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

(2024 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4229)

08 ਜਨਵਰੀ 2025

[ਐਮ.ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼* ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 (2) ਤਹਿਤ ਉਠਾਈ ਗਈ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਠਿਆ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 – ਧਾਰਾ 9 (2) – ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ 1994 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਲਈ ਗੈਰ ਇਰਾਦਤਨ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ – 2001 ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ 20 ਸਾਲ ਦੱਸੀ - ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਠਾਈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 17 ਸਾਲ ਸੀ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਾਲਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ - ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹਿਮ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਰਹਿਮ ਪਟੀਸ਼ਨ - ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਏ - ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਉਮਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 14 ਸਾਲ ਸੀ - ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਉਸਨੂੰ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ - ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਧਾਰਾ 9 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 72 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ - ਚੁਣੌਤੀ:

---

*ਲੇਖਕ

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ @ ਇਜ਼ਰਾਈਲ @ ਰਾਜੂ @ ਰਾਜੂ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਆਯੋਜਿਤ: ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 14 ਸਾਲ ਸੀ - ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਭੜਕਾਊ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਕੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਠਾਈ - ਪਿਛਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ 2000 ਅਤੇ 2015 ਦੇ ਐਕਟਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਹੁੰਦਾ - 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੇਠਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ - ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਫਿਰ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਜਦੋਂ ਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਚੁੱਪ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਵੀਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ - ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬਾਲਗ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ, ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਿਹਾਈ - ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 9 (2) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਪੀੜਤ ਹੈ - ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਆਮ ਹੈ, ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਉਸਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਜੁੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ - ਉਹ ਸਮਾਂ ਜੋ ਉਸਨੇ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਦੇ, ਕਦੇ ਵੀ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਪਰਲੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ - ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ - ਰਾਜ / ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸੁਚਾਰੂ ਪੁਨਰ-ਏਕੀਕਰਣ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ, ਪਨਾਹ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 44-54]

ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ - ਸੱਚ ਦਾ ਸੰਕਲਪ - ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ - ਵਿਆਖਿਆ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਨਿਆਂ ਸੱਚ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਲੇ ਮਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਸੱਚ ਦਾ ਇੱਕ ਖੋਜ ਇੰਜਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ - ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸੱਚ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨ ਸੱਚ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸ ਦੇ ਟੈਲੀਓਸ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕਰੇ - ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉੱਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਰਥਿਤ ਦਲੀਲਾਂ - ਸਮੁੱਚੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੈ - ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਪੈਸਿਵ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗਾ. [ਪਾਰਸ 4-6]

ਜੁਵੇਨਾਈਲਿਟੀ - ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ - ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ - ਨਾਬਾਲਗ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਬੱਚਾ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪੀੜਤ ਹੈ - ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਜੈਨੇਟਿਕਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਬੱਚੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਉਪਚਾਰਕ ਉਪਾਅ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚਾ ਉਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਵਿਗਾੜਵਾਲਾ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਆਪਕ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਜੋ ਭੇਦਭਾਵ ਭਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਾ ਦੇ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 14, 15 (3) ਆਰਡਬਲਯੂ ਆਰਟੀਕਲ 39 (ਈ) ਅਤੇ (ਐਫ), ਆਰਟਸ 45 ਅਤੇ 47 - ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀ ਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਪੈਰੇਨਜ਼ ਪੈਟ੍ਰੀਏ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏ, ਪਰ ਇੱਕ ਪੀੜਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸੁਧਾਰ, ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਏਕੀਕਰਣ ਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਨਾਬਾਲਗ ਕੋਰਟ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਹੈ - ਅਪਰਾਧੀ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ - ਨਾਬਾਲਗ ਕੋਰਟ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ - ਨਾਬਾਲਗ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਨਾਬਾਲਗ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਭੈੜੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਸੁਧਾਰ ਘਰ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ @ ਇਜ਼ਰਾਈਲ @ ਰਾਜੂ @ ਰਾਜੂ ਦਾਸ ਬਨਾਮ
ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ - ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ/ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਜਿੱਥੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ - ਇਹ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, 136 ਜਾਂ 226, ਪਰ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 - ਕਲਾ 14, 15 (3), 39 (ਈ), 39 (ਐਫ), 45, 47 ਦੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਜ। [ਪਾਰਸ 8-11, 23]

ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 – ਧਾਰਾ 9 (2) – ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰ – ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ – ਧਾਰਾ 9 (2) ਵਿੱਚ "ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ" ਸ਼ਬਦ – ਮਹੱਤਵ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਸ. 9 (2) ਸਮੁੱਚੇ ਐਕਟ ਦਾ ਦਿਲ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਸਦੇ ਪੂਰੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ - 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ - ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ - ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅੰਤਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ - ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 9 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਇਮ ਹੈ. [ਪਾਰਸ 21-22]

ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007 – ਆਰ.12, 12 (3) – ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ - ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਹਿੱਸੇ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਨਾਬਾਲਗ ਲਈ ਵੀ, ਜਿਸ ਨੇ 2001 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਆਰ.12 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟਾਂ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ - ਆਰ.12 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਸਬੂਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ

ਜੋ ਸਿਰਫ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਚੱਲ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ - ਜਿੱਥੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ - ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੀ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 24-25]

ਜੁਵਨੈਲਿਟੀ-ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਤੱਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੁਵਨੈਲਿਟੀ-ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਿਯਮਃ ਆਯੋਜਿਤ: ਦਾਖਲਾ ਸਬੂਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਤੱਥ ਹੈ - ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੇ ਨਾਲ ਢੁਕਵਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਵੀਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਪੱਸ਼ਟ, ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਬੂਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਧਿਰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹਤ, ਜੋ ਕਿ ਸਵੈ-ਸਿੱਧ ਹੈ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ - ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਹੀ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦੀ - ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਵੀਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸੂਖਮ ਅੰਤਰ ਹੈ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਪਹਿਲਾ ਰਾਹਤ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. [ਪੈਰਾ 27]

ਮੈਕਸਿਮ – ਐਕਟਸ ਕਿਊਰੀ ਨੇਮਿਨੇਮ ਗ੍ਰੈਵਾਬਿਟ – ਅਰਥ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ - ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਹੀ ਲਾਭ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ - ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਗਲਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਖੁਦ - ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਬਣਦੀ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗਲਤੀ ਇੰਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰੇ। [ਪੈਰਾ 28]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਆਰਟੀਕਲ 72, 161 – ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ - ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ - ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਆਰਟੀਕਲ 72 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਹੈ - ਇਹ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਾਰੇ ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ,

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ @ ਇਜ਼ਰਾਈਲ @ ਰਾਜੂ @ ਰਾਜੂ ਦਾਸ ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ - ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਕਿਰਪਾ ਹੈ - ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਅਪੀਲੀ ਜਾਂ ਸੋਧਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ - ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 72 ਜਾਂ 161 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਚੌਕਸੀ ਵਰਤਣੀ ਪਵੇਗੀ - ਜਦੋਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 9 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫਰਜ਼ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪਾਰਸ 29-32]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਜਸਰਾਜ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹੇਮਰਾਜ ਮੁਲਤਾਨਚੰਦ [1977] 2 ਐਸਸੀਆਰ 973: (**1977) 2 ਐਸਸੀਸੀ 155;** *ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ* [1999] 1 ਐਸਸੀਆਰ 276: **(1999) 2 ਐਸਸੀਸੀ 428;** *ਸ਼ਨਮੁਗਮ ਬਨਾਮ ਆਰੀਆ ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਰਾਜਕੁਲ ਵਮਸਥੂ ਮਡਾਲਿਆ ਨੰਦਧਵਨ ਪਰਿਪਾਲਨਾਈ ਸੰਗਮ* [2012] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 74*:* **(2012) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 430;** *ਮਾਰੀਆ ਮਾਰਗਾਰੀਡਾ ਸੇਕੁਏਰੀਆ ਫਰਨਾਂਡੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਇਰਾਸਮੋ ਜੈਕ ਡੀ ਸਿਕੁਏਰਾ* [2012] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 841: **(2012) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 370;** *ਸੁਗੰਧੀ ਬਨਾਮ ਪੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ* **(2020) 10 ਐਸਸੀਸੀ 706***; ਮੁੰਨਾ ਪਾਂਡੇ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ* ***[2023] 11 ਐਸਸੀਆਰ 1005****:* **2023 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1103***; ਅਰੁਣਾ ਰਾਮਚੰਦਰ ਸ਼ਾਨਬਾਗ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ* [2011] 4 ਐਸਸੀਆਰ 1057: **(2011) 4 ਐਸਸੀਸੀ 454***; ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ* [2005] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1019: **(2005) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 551***; ਜੇਥਾਨੰਦ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ* [1961] 3 ਐਸਸੀਆਰ 754*:* **1961 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 193***:* **ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸ.ਸੀ. 794;** *ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਮਗਨ ਲਾਲ ਠਾਕਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ* [1968] 2 ਐਸਸੀਆਰ 685: **1967 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 137: ਏਆਈਆਰ 1968 ਐਸਸੀ 733;** *ਲਿਲੀ ਥਾਮਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ* [2000] 3 ਐਸਸੀਆਰ 1081: **(2000) 6 ਐਸਸੀਸੀ 224;** *ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਇਕ* [1988] ਪੂਰਕ 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.1*:* ***(1988) 2 ਐਸਸੀਸੀ 602;*** *ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤ ਸੰਘ* [1988] ਪੂਰਕ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1102: **(1989) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 204;** *ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਜਗਦੀਸ਼* [2010] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 716: **(2010) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.** *ਸ਼ਤਰੂਘਨ ਚੌਹਾਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ* [2014] 1 ਐਸਸੀਆਰ 609: **(2014) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.** *ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ* [2015] 9 ਐਸਸੀਆਰ 200*:* **(2015) 17 ਐਸਸੀਸੀ 699***; ਹਰੀ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਹਰੀਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ,* **2021 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.) 367** *ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ 07.02.2022 ਦਾ ਆਦੇਸ਼; ਹਰੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਹਰੀ ਰਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ* [2009] 7 ਐਸਸੀਆਰ 623*:* ***(2009) 13 ਐਸਸੀਸੀ 211****; ਅਬਦੁਲ ਰਜ਼ਾਕ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁਲ ਰਜ਼ਾਕ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ* **(2015) 15 ਐਸਸੀਸੀ 637;** *ਟੀ ਬਰਾਏ ਬਨਾਮ ਹੈਨਰੀ ਆਹ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ*

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

[1983] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 905: **(1983) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 177**; *ਰਾਮ ਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਬਨਾਮ ਬਾਨੀ ਕਾਂਤਾ ਦਾਸ* [2010] 15 ਐਸਸੀਆਰ 957: **(2010) 14 ਐਸਸੀਸੀ 209**; *ਵਿਨੈ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਵਿਨੈ ਸ਼ਰਮਾ ਭਾਰਤ ਸੰਘ* [2020] 10 ਐਸਸੀਆਰ 393: **(2020) 4 ਐਸਸੀਸੀ 391;** *ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਵੀ. ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ)* [2020] 4 ਐਸਸੀਆਰ 1055: **(2021) 13 ਐਸਸੀਸੀ 249 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਬਾਰਕਲੇਜ਼ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ **[1941] ਏ.ਸੀ. 1 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ; ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ, 1986 (1986 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 53); ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 (2000 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 56); ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 (2016 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 2); ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007; ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973; ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2005

ਕੀਵਰਡਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ; ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰ; ਜੁਵੇਸ਼ੀ; ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ; ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ; ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਰਹਿਮ ਪਟੀਸ਼ਨ; ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਰਹਿਮ ਪਟੀਸ਼ਨ; ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ; ਡਾਕਟਰੀ ਉਮਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ; ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼; ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ; ਉਮਰ ਕੈਦ; ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ; ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼; ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨ; ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ; ਰਿਹਾਈ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਤੇ ਪੁਨਰਗਠਨ; ਧਾਰਾ 21 ਤਹਿਤ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ, ਪਨਾਹ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ; ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ; ਸੱਚ ਦਾ ਸੰਕਲਪ; ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼; ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ; ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨ; ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ; ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ; ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ; ਨਾਬਾਲਗ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ; ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ; ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ; ਅਸਮਾਨਤਾ; ਵਾਤਾਵਰਣ; ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ; ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ; ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ; ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ; ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ; ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ; ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ; ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਜੁਵੇਸ਼ੀ; ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਿਯਮ; ਮੈਕਸਿਮ; ਐਕਟਸ ਕਿਊਰੀ ਨੇਮੀਨੇਮ ਗ੍ਰੈਵਬਿਟ; ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ; ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਦੀ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ; ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼; ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ; ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੈਂਡਰਡ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਨਿਯਮ, 1985; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਿਯਮ, 1990; ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਦੇਸ਼ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਬਾਰੇ ਹੇਗ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ, 1993

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ @ ਇਜ਼ਰਾਈਲ @ ਰਾਜੂ @ ਰਾਜੂ ਦਾਸ ਬਨਾਮ
ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੇਸ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2024 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4229
2017 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀਸੀਆਰਐਲ ਨੰਬਰ 1531 ਵਿੱਚ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 23.08.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਡਾਕਟਰ ਐਸ ਮੁਰਲੀਧਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਕੇ ਚੱਢਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿੰਨੀ ਸੁਸਾਨ ਥਾਮਸ, ਐਮਏ ਕਾਰਤਿਕ, ਮੈਤ੍ਰੇਯ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਲਕ ਭਗਤ, ਯਸ਼ ਐਸ ਵਿਜੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਕਸ਼ੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੂਜਾ ਬੀ ਮਹਿਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਕਰ ਏਚੁਰੀ, ਅਨਿਕੇਤ ਚੌਹਾਨ, ਅਰਜੁਨ ਨਈਅਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਕੇ ਐੱਮ ਨਟਰਾਜ, ਏਐਸਜੀ, ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਮਦਿਆਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਦਿਗਵਿਜੇ ਡੈਮ, ਰਾਘਵ ਸ਼ਰਮਾ, ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਐਲਕਰ ਮਜੂਮਦਾਰ, ਵਿਨਾਇਕ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਵੰਸ਼ਾਜਾ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਅੰਕੀਤਾ ਅੱਪਨਾ, ਰਚਨਾ ਗਾਂਧੀ, ਸਿਧਾਂਤ ਯਾਦਵ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਡਾ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਐਮ.ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਜੇ.

1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਡਾ. ਐਸ. ਮੁਰਲੀਧਰ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਐਮ.ਨਟਰਾਜ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੰਸ਼ਜਾ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ। ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।
2. ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਨਿਆਂਇਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵੱਲੋਂ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। **ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਬਾਰਕਲੇਜ਼ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ, [1941] ਏ.ਸੀ. 1 ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 29** 'ਤੇ ਲਾਰਡ ਐਟਕਿਨ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

> **"... ਜਦੋਂ ਅਤੀਤ ਦੇ ਇਹ ਭੂਤ ਆਪਣੀਆਂ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੱਜ ਲਈ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘੇ।**
>
> (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

3. ਸਾਨੂੰ ਜਸਰਾਜ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹੇਮਰਾਜ ਮੁਲਤਾਨਚੰਦ (1977) 2 ਐਸਸੀਸੀ 155 ਵਿੱਚ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ.ਆਰ.ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਜੇ. ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ:

> **"8. ... ਸੱਚ, ਗੀਤ ਵਾਂਗ, ਪੂਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਸੱਚ ਸ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਨਿਆਂ ਸੱਚ ਹੈ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਪੂਰੇ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ. ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਮਾਂ ਅਮੂਰਤਤਾ 'ਤੇ ਮਨਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੂਰੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਡਿਲੀਵਰੀ ਏਜੰਟ ਬਣਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਵੰਡ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਕਰਣ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ....**
>
> (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ

4. ਨਿਆਂ ਸੱਚ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਦੂਜੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਲੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਖੋਜ ਇੰਜਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ.

5. ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਸੱਚ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਦੇ ਟੈਲੀਓਸ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕਰੇ. ਅਜਿਹੀ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋੜ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ ਕਲਿਆਣ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

6. ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਰਥਿਤ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੈ. ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪੈਸਿਵ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ।

7. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸੱਚ ਦੇ ਸੰਕਲਪ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਾਂਗੇ। ਜਸਟਿਸ ਵੀ.ਆਰ.ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸੀਏਟਲ ਵਿਖੇ ਅਮਰੀਕਨ ਜੱਜਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ 18ਵੀਂ ਸਲਾਨਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ। (1979) 1 ਐਸਸੀਸੀ ਜੇ -7, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪੇਸ਼ਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਨਿਆਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਸੱਚ, ਸੰਪੂਰਨ ਸੱਚ, ਨਿਆਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਮਹਾਨ ਸਵਾਲ, ਨਿਆਂ ਕੀ ਹੈ, ਸਦੀਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵੀ ਹੈ, ਸੱਚ ਕੀ ਹੈ? ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਡੂੰਘੇ ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਜਾਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਪੈਥੋਲੋਜੀਕਲ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਚਿਕਿਤਸਕ ਸਜ਼ਾ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡਾ ਰਵੱਈਆ, "ਭੀੜ ਦੇ ਭੈੜੇ ਝਗੜੇ" ਤੋਂ ਪਰੇ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਉੱਚ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗਾ. ...

xxx xxx xxx

... ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਪਚਾਰਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਰਾਧੀਕਰਨ ਦੀ ਇਲਾਜ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ - ਨਾ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ, ਨਾ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸੂਖਮ ਬਰਬਰਤਾ. ਮਨੁੱਖੀਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਦੁਬਿਧਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1999) 2 ਐਸਸੀਸੀ 428

"11. ... ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਨਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਫ ਨੂੰ ਹਟਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬੱਦਲ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧੂੜ ਦੇ ਧੱਬੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਚਾਫ, ਬੱਦਲ ਅਤੇ ਧੂੜ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪਰਤ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਹੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਵੇ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸ਼ਨਮੁਗਮ ਬਨਾਮ ਆਰੀਆ ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਰਾਜਕੁਲ ਵਮਸਥੂ ਮਡਾਲਿਆ ਨੰਦਧਵਨ ਪਰਿਪਾਲਨਾਈ ਸੰਗਮ (2012) 6 ਐਸਸੀਸੀ 430

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੱਜ ਦੀ ਪੂਰੀ ਯਾਤਰਾ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

24. ਇੱਕ ਜੱਜ ਦੀ ਪੂਰੀ ਯਾਤਰਾ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੈ

ਸੱਚ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਮਾਰੀਆ ਮਾਰਗਾਰੀਡਾ ਸੇਕੁਏਰੀਆ ਫਰਨਾਂਡਿਸ ਬਨਾਮ ਇਰਾਸਮੋ ਜੈਕ ਡੀ ਸਕਵੇਰਾ (2012) 5 ਐਸਸੀਸੀ 370

33. ਸਮੁੱਚੀ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਤਾਰਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਸੱਚ ਹੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਿਰਫ ਅਸਲ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਲੱਭਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਬੰਧਿਤ ਕਰਤੱਵ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗੀ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਸੱਚ ਦੀ ਨੀਂਹ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।

xxx xxx xxx

44. **ਨਿਆਂਇਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮਲੀਮਥ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ** 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

‘2.2. ... **ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਤੋਂ ਸੱਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੱਜ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅੰਪਾਇਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਇਆ ਹੈ।**

xxx xxx xxx

... **ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਕਦੇ ਵੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।**

xxx xxx xxx

2.15. ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਉੱਚਾ ਆਦਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਾਂਗ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। **ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਜਾਂ ਬੇਅਸਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,**

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ @ ਇਜ਼ਰਾਈਲ @ ਰਾਜੂ @ ਰਾਜੂ ਦਾਸ ਬਨਾਮ
ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਜੱਜ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪਹਿਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਜੱਜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਪੈਸਿਵ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦਾ ਸੱਚ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ....

xxx xxx xxx

2.16.9. ਸਚਾਈ ਭਾਰਤ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸੱਚ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਤਾਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਨਿਆਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚਾਈ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਣਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁਆਚਿਆ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਗਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਸੱਚ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸੀਮਤ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸੁਗੰਧੀ ਬਨਾਮ ਪੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ (2020) 10 ਐਸਸੀਸੀ 706

"9. ਅਕਸਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਆਂ ਦੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਫ਼ੀ ਨਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਲਈ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਫ਼ੀ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਵੱਲ ਝੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਸੱਚ ਵੱਲ ਇੱਕ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਤਹਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਰਮ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਮੁੰਨਾ ਪਾਂਡੇ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, 2023 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1103

"68. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। **ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਨਿਆਂ ਵੰਡਣ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੱਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਪਰਵਾਹ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੌਕਸ, ਸਾਵਧਾਨ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੱਜ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੂਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਕੇ ਇੱਕ ਰੋਬੋਟ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੁਆਇਆ ਜਾ ਸਕੇ**।

xxx xxx xxx

70. **ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਅਸਥਿਰ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚਾਈ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਜੱਜ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।**

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ

8. ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਵਰਤਮਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਉਤਪਾਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਲਈ ਢਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਬੱਚਾ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪੀੜਤ ਹੈ. ਅਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਵਿਰਾਸਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਉਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੈਨੇਟਿਕਸ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਉਪਲਬਧ ਹੈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਦਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗਣਨਾਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਅੰਤਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਣਗਿਣਤ ਕ੍ਰਮਅਤੇ ਸੁਮੇਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ.

ਅਣਗਿਣਤ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਸੁਮੇਲ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗਣਨਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

9. ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਅਨੁਭਵ ਵਰਗੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਉਪਚਾਰਕ ਉਪਾਅ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚਾ ਉਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ, ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "**ਸੰਵਿਧਾਨ**" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (3) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 39 (ਈ) ਅਤੇ (ਐਫ), ਧਾਰਾ 45 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 47, ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਜੋ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

<u>ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15</u>

> 15. **ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਾਤ, ਲਿੰਗ ਜਾਂ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਮਨਾਹੀ**
>
> xxx xxx xxx
>
> (3) **ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀ।**
>
> (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 39

> "39. **ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੀਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤ।**—ਰਾਜ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ-
>
> (ਏ) ਨਾਗਰਿਕਾਂ, ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ;
>
> (ਬੀ) ਕਿ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਭਲੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ
>
> (ਸੀ) ਇਹ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਆਮ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ;

(ਡੀ) ਇਹ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ ਹੋਵੇ;

(ਈ) ਇਹ ਕਿ ਕਾਮਿਆਂ, ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਜਾਂ ਤਾਕਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ;

(ਐੱਫ) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਮਾਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਚਪਨ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਤਿਆਗ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 45

45. ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ- **ਰਾਜ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਚਪਨ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ।**

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

10. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਪੀੜਤ ਵਜੋਂ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਕੇ ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ, ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਏਕੀਕਰਣ ਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

11. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾਬਾਲਗ ਕੋਰਟ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਹੈ. ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਕੋਰਟ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਭੈੜੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਸੁਧਾਰ ਘਰ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ. ਅਰੁਣਾ ਰਾਮਚੰਦਰ ਸ਼ਾਨਬਾਗ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ **(2011) 4 ਐਸਸੀਸੀ 454** ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> "**86**. ... ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਲਕੋਮਬੇ, ਜੇ ਇਨ ਜੇ (ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ) (ਵਾਰਡਸ਼ਿਪ: ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ), ਰੇ [(1990) ਵਿੱਚ 3 ਆਲ ਈਆਰ 930 (ਸੀਏ)],

ਪੈਰੇਨਜ਼ ਪੈਟ੍ਰੀਏ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤ ਉਹੀ ਮਿਆਰ ਅਪਣਾਏਗੀ ਜੋ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮਾਪੇ ਕਰਨਗੇ। ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ (ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਿਤਾ) ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕ੍ਵਾਊਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ, ਜੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏਰੇਡੇਲ [1993 ਏਸੀ 789: (1993) 2 ਡਬਲਯੂਐਲਆਰ 316: (1993) 1 ਆਲ ਈਆਰ 821 (ਸੀਏ ਅਤੇ ਐਚਐਲ)] ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 13 ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. **ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇ ਜੋ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ, ਰਾਜ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿੰਗ ਵਜੋਂ, ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜੇ ਦਾ ਸੀ।**

xxx xxx xxx

ਪੈਰੇਨਜ਼ ਪੈਟ੍ਰੀਏ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

126. ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ (ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਿਤਾ) ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ 13 ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। **ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਮਾਪੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਰਾਜ ਇਸ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.**

127. *ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ* [(1990) 1 ਐਸਸੀਸੀ 613] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 648, ਪੈਰਾ 35)

> "35. ... 'ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼' ਸਥਾਈ ਸੰਸਕਰਣ, ਭਾਗ 33 ਦੇ ਪੰਨਾ 99 ਵਿੱਚ, **ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ *ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ* ਇੱਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਗੈਰ-ਸੁਈ ਜੁਰੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ, ਪਾਗਲ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਬਦ *ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ* ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਿਤਾ', ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਾਜੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ**

> ***ਅਪੰਗਤਾ ਅਧੀਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ।*** **ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ, ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ 'ਤੇ ਫਰਜ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਹੀ ਰੱਖਿਅਕ ਨਹੀਂ ਹੈ.** ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲੋਕ ਹਨ, ਆਦਿ. ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।
>
> (ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ)

ਜਗੀਰੂ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜੇ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਕਿ ਉਹ ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟਰੀਏ (ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਿਤਾ) ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇ, ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

128. ਹੇਲਰ ਬਨਾਮ ਡੀਓਈ [125 ਐਲ ਐਡ 2ਡੀ 257: 509 ਯੂਐਸ 312 (1992)] ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਮਿਸਟਰ ਕੈਨੇਡੀ, ਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ: (ਯੂਐਸ ਪੰਨਾ 332)

> **"'... ਰਾਜ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ *ਪੈਰੇਂਸ ਪੈਟ੍ਰੀਏ* ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਇਜ਼ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਜੋ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ ... ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ'** [ਐਡਿੰਗਟਨ ਬਨਾਮ ਟੈਕਸਾਸ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਡਿੰਗਟਨ ਬਨਾਮ ਟੈਕਸਾਸ, 441 ਯੂਐਸ 418 ਪੰਨਾ 426 ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ".

129. ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਨਐਮ ਥਾਮਸ [(1976) 2 ਐਸਸੀਸੀ 310: 1976 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 227: (1976) 1 ਐਸਸੀਆਰ 906], ਐਸਸੀਆਰ ਪੰਨਾ 951 ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੈਥਿਊ, ਜੇ. ਦੇਖਿਆ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 343, ਪੈਰਾ 64)

> "64. ... ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ 'ਰਾਜ' ਹੈ।

130. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਅਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿ ਲਾਈਫ ਸਪੋਰਟ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇਕੱਲੀ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਖਰਕਾਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਅਗਲੇ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ ਕਾਨੂੰਨ:

ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ, 1986 (1986 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 53)

12. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਾਲ 1986 ਵਿੱਚ **ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ, 1986 (1986 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 53)** (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "**1986 ਐਕਟ**" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਛੂਹਦੇ ਹਾਂ। ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਸਮੂਹ ਲਈ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਾਲਗਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 'ਜੁਵੇਨਾਈਲ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਐਚ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (ਐਚ)

> "**2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ**:-ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ
>
> xxx xxx xxx
>
> (ਐੱਚ) "ਨਾਬਾਲਗ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਜੋ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਜੋ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ"

13. ਹਾਲਾਂਕਿ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 32

> "**32. ਉਮਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਨ।**-(1) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ (ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) **ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਲਵੇਗੀ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ ਜਿੰਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ.**
>
> (2) ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਕਿਸੇ ਅਗਲੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ

ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, **ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹੀ ਉਮਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।**

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ਼ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 (2000 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 56)

14. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15(3), ਧਾਰਾ 39, ਧਾਰਾ 45 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 47 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਈ) ਅਤੇ (ਐਫ) ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਅਭਿਆਸ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। **ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 (2000 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 56)** (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "2000 ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ **ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ** ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਟੈਂਡਰਡ ਮਿਨੀਮਮ ਰੂਲਜ਼, 1985 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "**ਬੀਜਿੰਗ ਨਿਯਮ**" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਅਤੇ **ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਯਮ, 1990** ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਕੇ) ਅਤੇ 2 (ਐਲ) ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 33 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (ਕੇ) ਅਤੇ (ਆਈ)

"**2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ**- ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ

xxx xxx xxx

(ਕੇ) "ਨਾਬਾਲਗ" ਜਾਂ "ਬੱਚਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ;

(ਆਈ) "ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ਼ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

1986 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਨਾਬਾਲਗ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਲਈ ਮੁੰਡਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਉਮਰ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

15. 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲੰਬਿਤ ਪਏ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਤੱਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿਚ ਇਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੀਜਿੰਗ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬੀਜਿੰਗ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 6

> **"6 - ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਦਾਇਰਾ**
>
> 6.1 ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਉਚਿਤ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ, ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਸੁਭਾਵਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

16. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ **(2005) 3 ਐਸਸੀਸੀ 551** ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 7ਏ ਨੂੰ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 33 ਰਾਹੀਂ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ 01.04.2001 ਨੂੰ - ਯਾਨੀ 2000 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 7ਏ

> **"7ਏ. ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।**
>
> (1) ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਲਵੇਗੀ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਪਰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਨਹੀਂ) ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਗੇ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ ਜਾਂ ਬੱਚਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ ਜਿੰਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦੱਸੀ ਜਾਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਨੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।

(2) ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸੈਕਸ਼ਨ 20

20. ਲੰਬਿਤ ਪਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ-

ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾਬਾਲਗ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਬੋਰਡ, ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਲਈ, ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ- **ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਸੋਧ, ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਐਲ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।**

ਇਹ ਐਕਟ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੱਗਰੀ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

17. ਹਾਲਾਂਕਿ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7ਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਉਣ 'ਤੇ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2000 ਦਾ ਐਕਟ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ ਉਸ ਨਾਬਾਲਗ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜੋ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਿਛਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 (2016 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 2)

18. **ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 (2016 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 2)** (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "**2015 ਐਕਟ**" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਸੰਸਕਰਣ ਹੈ। **ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਦੇਸ਼ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਬਾਰੇ ਹੇਗ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ, 1993** ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਧਾਰਾ 2 (23) ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਅਦਾਲਤ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ.

ਸੈਕਸ਼ਨ 2

"2. **ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ**- ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ:

xxx xxx xxx

(23) "ਅਦਾਲਤ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਗੋਦ ਲੈਣ ਅਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ;

19. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜੋ ਬਾਲਗਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲੀ ਅਤੇ ਸੋਧ ਫੋਰਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਹਰ ਅਦਾਲਤ ਨਾਬਾਲਗ ਕੋਰਟ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗੀ।

ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ 2015 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 5

"**5. ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਾ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ**- ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਬੱਚਾ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ, ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 6

6. ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਲੇਸਮੈਂਟ, ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਹੋਵੇ-

(1) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਤੇ 6 ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਬਾਲਗ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਬਾਲਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

20. 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮੂਲ ਤੱਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 9

"9. ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

(1) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ।

(2) ਜੇ ਕੋਈ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਖੁਦ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਸੀ, ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਲਵੇਗੀ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਪਰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਨਹੀਂ) ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ ਜਿੰਨੀ ਹੋ ਸਕੇ ਦੱਸੀ ਜਾਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਇਸ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

(3) ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਜੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬੱਚਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂਚ ਕਰੇ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਲਵੇ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ. ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮੁੱਖ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਕੁਝ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਉਠਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਾਧਾਰਣ ਜਾਂ ਸਨਕੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਉਚਿਤ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਮੀਲ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕੇਸ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਿਣੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2015 ਦਾ ਐਕਟ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਾ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

<u>ਪਲੇਅ ਆਫ ਜੁਵੇਨੀਲਿਟੀ ਵੀਜ਼-ਏ-ਵੀਜ਼ 'ਫਾਈਨਲ ਡਿਸਪੋਜ਼ਲ'</u>

21. ਅਸੀਂ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 (2) ਵਿੱਚ "ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸਮੁੱਚੇ ਐਕਟ ਦਾ ਦਿਲ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਸਦੇ ਪੂਰੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ. ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਜ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

22. ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਸਾਧਾਰਣ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਇਸ ਸਧਾਰਨ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅੰਤਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 2015 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ/ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ, ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਉਚਿਤ ਨਿਰਧਾਰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੌਰ ਲਈ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਪਰ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 (2) ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਾਇਮ ਹੈ।

23. ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਲੀਵ ਪਟੀਸ਼ਨ/ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਘਟਨਾਗਤ ਕਾਰਵਾਈ, ਜਿੱਥੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਚੇਤੰਨਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32, 136 ਜਾਂ 226 ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਾਂਗੇ, ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਿਉਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: **ਜੇਥਾਨੰਦ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, 1961 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 193: (1961) 3 ਐਸਸੀਆਰ 754: ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 794**

> "7. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 151 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 133 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ, ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਰਫ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਧਾਰਾ 133 (1) (ਸੀ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਭੇਜਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। **ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਧਾਰਾ 133 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।**

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਮਗਨ ਲਾਲ ਠਾਕਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, 1967 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 137: (1968) 2 ਐਸਸੀਆਰ 685: ਏਆਈਆਰ 1968 ਐਸਸੀ 733

"4. ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਫਿਰ ਵੀ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਆਮ ਟੈਸਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅੰਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਲਈ ਵਾਰਤਾਕਾਰ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਤੇ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਭਾਗ ਵਜੋਂ ਵਾਰਤਾਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ "ਅੰਤਮ" ਅਤੇ "ਵਾਰਤਾਕਾਰ" ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਹੈ. **ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਰਤਾਕਾਰ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ** (ਹੈਲਸਬਰੀ ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ (ਤੀਜਾ ਸੰਸਕਰਣ) ਭਾਗ 22, 742-43) । **ਕੁਝ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚਾਰ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.**

1. ਕੀ ਕਿਸੇ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਮੁੱਖ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰੇਗਾ?

2. ਕੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ?

3. ਕੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ?

4. ਜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ @ ਇਜ਼ਰਾਈਲ @ ਰਾਜੂ @ ਰਾਜੂ ਦਾਸ ਬਨਾਮ
ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਲਿਲੀ ਥਾਮਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2000) 6 ਐਸਸੀਸੀ 224

"56. ਇਸ ਲਈ, ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵੱਡੇ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਤਾਕਤ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 32 ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।**

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ

24. **ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007** (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "**2007 ਨਿਯਮ**" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

2007 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 12

12. ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।

xxx xxx xxx

(3) ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

(ਏ)(i) ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ; ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ;

(ii) ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਤਾਰੀਖ (ਪਲੇਅ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ;

(iii) ਕਿਸੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ;

(ਬੀ) ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੇ (i), (ii) ਜਾਂ (iii) ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਇੱਕ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗਠਿਤ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਉਮਰ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਕਮੇਟੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਲਾਭ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਜਾਂ ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ (ਏ) (ਆਈ), (ii), (iii) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗੀ ਕਾਨੂੰਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਹਿੱਸੇ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਨਾਬਾਲਗ ਲਈ ਵੀ ਜਿਸਨੇ 01.04.2001 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, 2007 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟਾਂ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ।

25. ਨਿਯਮ 12 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਨਿਯਮ (3), ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੋਈ ਵੀ 2007 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

26. 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 94 (2) 2007 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 94

> **"94. ਉਮਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਨ**
>
> xxx xxx xxx
>
> (2) ਜੇ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਸਬੂਤ ਮੰਗ ਕੇ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ-
>
> (i) ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ;
>
> (ii) ਕਿਸੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ;
>
> (iii) ਅਤੇ ਕੇਵਲ (i) ਅਤੇ (ii) ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਵੀਨਤਮ ਡਾਕਟਰੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:
>
> ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਆਯੋਜਿਤ ਅਜਿਹਾ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਟੈਸਟ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਕੀਤੇ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਜਵਾਨੀ

27. ਦਾਖਲਾ ਸਬੂਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਤੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦਾਖਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਇਹ ਸਬੂਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਧਿਰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹਤ, ਜੋ ਕਿ ਸਵੈ-ਸਿੱਧ ਹੈ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਹੀ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਥੇ, ਅਸੀਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ. ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦੀ। ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਵੀਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੂਖਮ ਅੰਤਰ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਰਾਹਤ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਐਕਟਸ ਕਿਊਰੀ ਨੇਮਿਨੇਮ ਗ੍ਰੈਵੀਟ

28. ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਹੀ ਲਾਭ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਗਲਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਖੁਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣ 'ਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗਲਤੀ ਇੰਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੀ.

ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਇਕ **(1988) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 602**

"**82.** *ਲਾਰਡ ਕੇਅਰਨਜ਼ ਨੇ ਰੈਂਜਰ ਬਨਾਮ ਕੰਪਟੋਇਰ ਡੀ'ਐਸਕੰਪਟੇ ਡੀ ਪੈਰਿਸ* [(1869-71) ਐਲਆਰ 3 ਪੀਸੀ 465, 475: 17 ਈਆਰ 120 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

> **"ਹੁਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਸਰਵਉੱਚ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ 'ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਕਿਸੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ, ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ, ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਜੋ ਆਖਰਕਾਰ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।**

ਉਨ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਕਿ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਏ।

83. ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ *ਸੋਨੀ ਵਰਜਲਾਲ ਬਨਾਮ ਸੋਨੀ ਜਾਦਵਜੀ* [ਏਆਈਆਰ 1972 ਗੁਜਰਾਤ 148: (1972) 13 ਗੁਜਰਾਤ ਐਲਆਰ 555] ਵਿੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਡੀਏ. ਦੇਸਾਈ, ਜੇ. ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ 16 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 7 ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਨਵਰ ਅਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇਸ [1952 ਐਸਸੀਆਰ 284: ਏਆਈਆਰ 1952 ਐਸਸੀ 75] ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ: 1952 ਸੀਆਰਆਈ ਐਲਜੇ 510] ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। **ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਸਰਲ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਕਣ। ਸਾਬਕਾ ਨਿਆਂਵਾਦੀ, ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਜੇ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇਕ ਅਜੀਬ ਤੱਥ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।**

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ

29. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦਰਦਾਂ, ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਕਿਰਪਾ ਹੈ।

30. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਅਪੀਲੀ ਜਾਂ ਸੋਧਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

31. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੀਮਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1989) 1 ਐਸਸੀਸੀ 204

> "10. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੇ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, **ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਿਆਂਇਕ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਜਾਂ ਸੋਧ ਜਾਂ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਨਿਆਂਇਕ ਰਿਕਾਰਡ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਹੈ. ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।**
>
> (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਜਗਦੀਸ਼ (2010) 4 ਐਸਸੀਸੀ 216

> 28. ਫਿਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਰਾਹਤ ਦੀ ਬੇਲਗਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਜਾਂ ਵਰਤਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। **ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ. ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।**

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ @ ਇਜ਼ਰਾਈਲ @ ਰਾਜੂ @ ਰਾਜੂ ਦਾਸ ਬਨਾਮ
ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਉਦਾਰ ਨੀਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸ਼ਤਰੁਘਨ ਚੌਹਾਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2014) 3 ਐਸਸੀਸੀ 1

"242. ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੇ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਣ ਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। **ਦਇਆ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੇ ਮਿਆਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੈ।**

xxx xxx xxx

244. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 72/161 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ। ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਉੱਚ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਰਹਿਮ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਰਹਿਮ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72/161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਹਿਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ। ਹਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ।**

245. ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਸਾਡੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਦਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਧਾਰਾ 72/161 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਸਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

32. ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਜਾਂ 161 ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਚੌਕਸੀ ਵਰਤਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਹ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫਰਜ਼ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤੱਥਾਂ ਵਾਲਾ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ

33. ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਗੈਰ ਇਰਾਦਤਨ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਘਟਨਾ 15.11.1994 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "**ਸੀਆਰਪੀਸੀ, 1973**" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਿਆਨ ਦੇ ਫਾਰਮੈਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ, ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ। ਉਸਨੇ 07.03.2001 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਮਰ 20 ਸਾਲ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 26 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਬੁੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਕਥਨ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ।

34. ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਠਾਈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 17 ਸਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਐਮਿਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਬੁੱਕ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੁਰਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

35. ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਰੀਆ ਪੈਰਾ ਬੋਦੀਨਾਥ ਬੋਰਡ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ 28.04.2001 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਵੇਰਵੇ ਭਰੇ ਸਨ। ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਰਹਿਮ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

36. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਤੋਂ 19.06.2003 ਦੇ ਸਕੂਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਅਤੇ 28.04.2001 ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਬਾਦਲਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 16.02.2005 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਰਾਹੀਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਸਕੂਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਰੀਆ ਪੈਰਾ ਬੋਦੀਨਾਥ ਬੋਰਡ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 07.01.2006 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 14 ਸਾਲ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਇਸ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 06.02.2006 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

37. 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 7ਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਰਹਿਮ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਰਹਿਮ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, 2007 ਦੇ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਏ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਠ ਜੇਲ ਵੱਲੋਂ ਗਠਿਤ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਉਮਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 14 ਸਾਲ ਸੀ।

38. 08.05.2012 ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਉਸਨੂੰ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2005 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਬਾਲਗ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਹ ਪੜ੍ਹਨਾ-ਲਿਖਣਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਲਈ ਕੋਈ ਚੈੱਕ ਬੁੱਕ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

39. ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਾਅਦ ਦੀ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਾਲ 2019 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 (2) ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੁਖੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

<u>ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣਾ</u>

40. ਡਾ. ਐਸ. ਮੁਰਲੀਧਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਡਾ. ਐਸ ਮੁਰਲੀਧਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 14 ਸਾਲ ਸੀ। ਕੋਈ ਨਿਆਂਇਕ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 (2) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਕੋਈ ਵੀ ਪੜਾਅ" ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੋਈ ਉਲਟ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਘਾਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕੱਲੀ ਕੈਦ ਸਮੇਤ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨਾਲ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਝੱਲੇ ਗਏ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

41. ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

i. **<u>ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ, 2015 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 (2) ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ</u>**

- ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2015) 17 ਐਸਸੀਸੀ 699.
- ਹਰੀ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, 2021 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.) 367 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ 07.02.2022 ਦਾ ਆਦੇਸ਼।

ii. **06.02.2006 ਨੂੰ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਵਰਤੋਂ**

- ਹਰੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2009) 13 ਐਸਸੀਸੀ 211.
- ਅਬਦੁਲ ਰਜ਼ਾਕ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2015) 15 ਐਸਸੀਸੀ 637.
- ਟੀ ਬਰਾਏ ਬਨਾਮ ਹੈਨਰੀ ਆਹ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (1983) 1 ਐਸਸੀਸੀ 177.

iii. **ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ**

- ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1989) 1 ਐਸਸੀਸੀ 204।
- ਰਾਮ ਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਬਨਾਮ ਬਾਨੀ ਕਾਂਤਾ ਦਾਸ (2010) 14 ਐਸਸੀਸੀ 209

42. ਪ੍ਰਤੀ ਕੰਟਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਕੇ.ਐਮ. ਨਟਰਾਜ, ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੰਸ਼ਜਾ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ। ਰਹਿਮ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਾਜ਼ਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਇਕਲੌਤਾ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਜੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, 2007 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 (3) ਦੀ ਉਚਿਤ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਲਫਨਾਮੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

43. ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

- ਵਿਨੈ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2020) 4 ਐਸਸੀਸੀ 391
- ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ) (2021) 13 ਐਸਸੀਸੀ 249

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ

44. ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਖਲੇ ਬਾਰੇ ਨਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 14 ਸਾਲ ਸੀ।

45. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਬੋਲਦੇ ਹਨ. ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਕੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਠਾਈ।

46. ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 20 ਸਾਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 14 ਸਾਲ ਸੀ। ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਦੀ ਐਕਟਾਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ 2007 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਵੀ ਅਰਥਹੀਣ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਹ 2000 ਅਤੇ 2015 ਦੇ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਹੁੰਦਾ।

47. ਹਾਲਾਂਕਿ 2000 ਦਾ ਐਕਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਸਿਰਫ 1986 ਦਾ ਐਕਟ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਊਰੇਟਿਵ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਫਿਰ ਵੀ, ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

48. ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨੋਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਵੀ ਢੁਕਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

49. ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਲਗ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਚੁੱਪ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਵੀਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ। ਦਰਅਸਲ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।

50. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋਣ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ, ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਿਹਾਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 (2) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੱਸਾਂਗੇ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਪੀੜਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਆਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਜੁੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸਮਾਂ ਜੋ ਉਸਨੇ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਦੇ, ਕਦੇ ਵੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

51. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਪਰਲੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਹਾਂ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ, ਉਹ ਹੈ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਪਰ 2015 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ।

52. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਿਰਾਸਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੋਂ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਲਗਭਗ 25 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਕੱਟੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਣਜਾਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

53. ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ "**ਰਾਜ ਅਥਾਰਟੀ**") ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਲਾਈ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸੁਚਾਰੂ ਪੁਨਰ-ਏਕੀਕਰਣ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ, ਪਨਾਹ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਕੀਮ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਯੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਰਾਜ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਢੁਕਵੀਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਤੁਰੰਤ ਰਾਜ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ।

54. ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਪਰਲੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਈ।

55. ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

***ਸਿਰਲੇਖ** ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ*: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016